

RODINNÉ FARMY

JISTOTA ZEMĚDĚLSTVÍ A VENKOVA PRO DALŠÍ GENERACE

www.asz.cz

@AsociaceSoukromehoZemdelstviCR

asz_cz

@ASZ_CR

PŘEDSTAVENÍ ZÁMĚRU KE VZNIKU NÁVRHU ZÁKONA
O RODINNÝCH FARMÁCH A JEHO ZAMÝŠLENÉMU OBSAHU

Asociace
soukromého
zemědělství ČR

Asociace
soukromého
zemědělství ČR

SRPEN 2022

01	KOMU JE PUBLIKACE URČENA?	04
02	CO SE Z BROŽURY DOZVÍTE?	06
03	RODINNÉ FARMY JAKO PÁTEŘ ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ	08
04	NĚKTERÉ PROBLÉMY A TRENDY, KTERÉ NÁS OHROŽUJÍ	10
05	STRUČNĚ, O CO JDE...	12
06	PROČ POTŘEBUJEME ZÁKON O RODINNÝCH FARMÁCH?	14
07	LOKÁLNÍ PRODUKCE A ZPRACOVÁNÍ	16
08	POMOZME VENKOVU A JEHO EKONOMICE	18
09	SEDLÁCI NEJSOU ÚŘEDNÍCI, SNIŽME JIM ADMINISTRATIVU	20
10	JISTOTA TKVÍ V GENERAČNÍ KONTINUITĚ V ZEMĚDĚLSTVÍ	22
11	MÍSTNÍ FARMÁŘ JAKO PŘIROZENÝ OCHRÁNCE ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	24
12	EVROPSKÁ UNIE PODPORUJE RODINNÉ FARMY JAKO ZÁKLAD POTRAVINOVÉ BEZPEČNOSTI	26
13	CO KONKRÉTNĚ BY MĚLO BÝT OBSAHEM ZÁKONA O RODINNÝCH FARMÁCH?	28
14	RODINNÉ FARMY V ZAHRANIČNÍ LEGISLATIVĚ	36
15	JAKÝ BUDE MÍT ZÁKON PŘÍNOS PRO STÁT A SPOLEČNOST?	38

PODPOŘME RODINNÉ FARMY,
KTERÉ HISTORICKY TVOŘÍ PŘIROZENÝ MODEL
ZODPOVĚDNÉHO A PERSPEKTIVNÍHO
HOSPODAŘENÍ NA ČESKÉM VENKOVĚ.
ZÍSKÁME TÍM VŠICHNI MNOHÉ
- AŽ UŽ JAKO SPOTŘEBITELÉ POTRAVIN
ČI JAKO UŽIVATELÉ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.

Farma Milošovice rodiny Cihlářových (ASZ Benešov) hospodaří na 70 ha, zabývá se chovem mléčného skotu a zvítězila v soutěži Asociace soukromého zemědělství ČR Farma roku 2020.

KAŽDÉMU:

- ✓ KDO CHCE VĚDĚT VÍC O POTENCIÁLU ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ
- ✓ KDO PREFERUJE JISTOTU A UDRŽITELNOST ZEMĚDĚLSKÉ PRODUKCE A CHCE PODPOŘIT JEJÍ KVALITU, LOKÁLNÍ I CENOVOU DOSTUPNOST, PESTROST A ČERSTVOST
- ✓ KDO VNÍMÁ KOMPLEXNOST ZEMĚDĚLSKÝCH ČINNOSTÍ VE VZTAHU K ČLOVĚKU I PŘÍRODĚ A CÍTÍ POTŘEBU GENERAČNÍHO PŘÍSTUPU K ZEMĚDĚLSKÉMU HOSPODAŘENÍ
- ✓ KDO UZNÁVÁ SVOBODNOU VŮLI A VNITŘNÍ MOTIVACI JAKO HLAVNÍ MOTORY PODNIKÁNÍ A VĚŘÍ V PŘIROZENOU ODPOVĚDNOST ROZHODOVÁNÍ MÍSTNÍM HOSPODÁŘEM
- ✓ KDO NEVIDÍ KORPORÁTNÍ A VELKOPLOŠNÉ ZEMĚDĚLSTVÍ JAKO JEDINOU MOŽNOU BUDOUCNOST A CHCE DÁT NOVÝM ZPŮSOBEM VĚTŠÍ PROSTOR TRADIČNÍM ŘEŠENÍM

Biofarma Horutových (ASZ Vsetín) se na 100 ha půdy věnuje chovu mléčného skotu a výrobě pestré škály mléčných produktů.

**...ZKRÁTKA VŠEM LIDEM, KTEŘÍ SE POKAŽDÉ NESPOLÉHAJÍ
JEN NA STÁT A CTÍ SELSKÝ ROZUM.**

- ✓ CO JSOU RODINNÉ FARMY A JAKÁ JSOU JEJICH SPECIFIKA?
- ✓ CO MOHOU DNEŠNÍ SPOLEČNOSTI NABÍDNOUT?
- ✓ PROČ JICH NA ČESKÉM VENKOVĚ NENÍ VÍCE?
- ✓ CO KONKRÉTNĚ ŘEŠÍ ZÁKON O RODINNÝCH FARMÁCH A PROČ?
- ✓ CO ZÁKON PŘINESE, KOHO SE BUDE TÝKAT A JAKÝ BUDE MÍT SPOLEČENSKÝ DOPAD?
- ✓ CO ČESKÉ ZEMĚDĚLCE OHROŽUJE A CO SE DÁ PRO JEJICH STABILITU A ROZVOJ UDĚLAT?

Na farmě rodiny Suchých (ASZ Louny), tak jako na dalších rodinných farmách, vzniká vztah k chovaným zvířatům již od nejmladší generace.

Rodinné farmy jsou klíčovým modelem evropského a světového zemědělství. Vytvářejí více než 80 % světové produkce potravin a jsou nosným prvkem potravinové bezpečnosti a udržitelného rozvoje. Rodinné farmy přirozeně zajišťují trvalé a pestré hospodaření, smysluplně utvářejí krajinu a jsou důležitým prvkem životaschopnosti venkova. Zároveň tvoří dlouhodobě funkční a efektivní vztahy se samosprávou, podnikatelskými i nepodnikatelskými subjekty a konečnými spotřebiteli.

Má-li moderní společnost zájem ochránit budoucnost celého českého zemědělství, přírodních zdrojů a venkova, měla by se zaměřit na cílenou podporu rodinných farem. V porovnání s centralizovanými a velkokapacitními zemědělskými subjekty zaručují rodinné farmy kromě lokální produkce a zpracování potravin také přidanou a nevyčíslitelnou hodnotu v podobě šetrného hospodaření v krajině a generační kontinuitě. Asociace soukromého zemědělství ČR (ASZ ČR), která zastupuje 7,5 tisíce zemědělských subjektů, navrhuje ukotvit rodinné farmy do českého právního řádu, jehož smyslem je vytvoření myšlenkového i legislativního prostoru pro maximální využití jejich potenciálu a odlišení od dalších zemědělských subjektů.

Farma Frühbauerových (ASZ Havlíčkův Brod) se na 140 ha věnuje chovu dojnic a v roce 2019 získala 3. místo v soutěži Farma roku.

Tato brožura přehledně seznamuje s důvody, proč by rodinné farmy měly být jasně rozlišeny v našem právním řádu, a co je třeba udělat proto, aby se jim hospodařilo jednodušeji než doposud.

04 NĚKTERÉ PROBLÉMY A TRENDY, KTERÉ NÁS OHROŽUJÍ

- ✓ Obrovská a demotivující byrokracie spojená s bezdůvodným podezříváním sedláků – omezování svobodného rozhodování a přirozené podnikatelské motivace
- ✓ Dlouhodobě neřešená negativa násilné kolektivizace v zemědělství a postsocialistického venkova a nepřizpůsobení podstatě Společné zemědělské politiky EU – duální struktura podniků v ČR jako mezinárodní extrém
- ✓ Neschopnost státu jasně rozlišit přínosy i negativa jednotlivých typů zemědělských subjektů – neefektivní a drahá národní dotační politika
- ✓ Některé (domácí i evropské) populisticky laděné trendy, jejichž společným jmenovatelem je snaha o centrální rozhodování ryze místních záležitostí
- ✓ Negativní dopady na životní prostředí spojené s provozováním tzv. velkozemědělství – snižující se diverzita v krajině spojená s nižší pestrostí, kvalitou, čerstvostí a lokální dostupností potravin
- ✓ Rychle postupující koncentrace zemědělské výroby – podniky v řádech desítek tisíc hektarů nezabezpečují skutečné potřeby venkova
- ✓ Oligarchizace zemědělského podnikání a skupování půdy do úzkého okruhu vlastníků – malá variabilita zemědělských subjektů a jejich snížená konkurenceschopnost
- ✓ Odosobnění velkých korporací a výprodej farem do zahraničí – rozhodování o našem životním prostoru ze vzdálených míst
- ✓ Neúprosné projevy postupující klimatické krize – ohrožení potravinové bezpečnosti i soběstačnosti a rostoucí celková zranitelnost sektoru v krizových obdobích
- ✓ Úzký profil podnikání bez návazností a bez ohledu na přírodní i další souvislosti (projektovým způsobem provozované zemědělství se stále větší závislostí na dotacích) – podstata rozdílu mezi podnikáním v zemědělství a skutečným hospodařením
- ✓ Postupující rozvrat právních i osobních vztahů k půdě – nakládání s půdou bez respektu k potřebám a zájmům lokalit
- ✓ Půda, lesy, vodní zdroje i hospodářská zvířata jako pouhé komodity – podřizování využívání životního prostředí a prostoru pouze byznysovým hlediskům
- ✓ Stále se snižující počty lidí, jež se věnují (a rozumí) skutečnému poslání zemědělství a nízký zájem nové/mladé generace žít se zemědělstvím
- ✓ Výrazný růst nákladů zemědělcům a potravinářům doprovázený růstem cen potravin spotřebitelům
- ✓ Nedostatečný výkon venkovské ekonomiky a ohrožení jejího rozvoje – hrozí konec venkova, jak jej známe

Rodinné farmy se naopak nevyznačují nekonečným růstem a obchodováním za každou cenu. Smyslem a cílem jejich hospodaření je také spokojený život naplněný prací v zemědělské a potravinářské oblasti, se zájmem o obor a s realizací vlastních představ o svobodném životě na vlastním statku s fungujícím rodinným zázemím a vyhlídkou na generační pokračování.

05 STRUČNĚ, O CO JDE... PROČ ŘEŠIT ZÁKON O RODINNÝCH FARMÁCH?

Tento zákon přinese potřebné komplexní legislativní řešení na principu dobrovolného zapojení zemědělských subjektů, které zohlední specifika generačního a lokálně ukotveného zemědělského hospodaření. Tato systémová specifika, která obsahují a propojují prvky podnikání se sociálními prvky, jsou natolik společensky významná, že je nelze pominout a nemůžeme je účinně zohlednit a komplexně ochránit jinou formou. Legislativní definice je nezbytná také z důvodu, že současný vývoj práva některá tato přirozená specifika rodinného zemědělského hospodaření nejenže nedokáže využít po ekonomické, společenské a sociální stránce, ale dokonce je v různé formě narušuje a významně ohrožuje.

Smyslem této úpravy je pojmenovat a využít pozitivně působící společenské jevy přirozeně vycházející z rodinného prostředí a vztahů v souvislosti se setrvalou hospodářskou činností v krajině za účelem obživy, výdělku a podnikatelského rozvoje. Cílem není zasahovat do současného právního postavení podnikajících fyzických či právnických osob a je pouze jeho kvalitativním doplněním. Nový zákon přinese v konečném důsledku významné snížení zbytečné administrativní zátěže pro velkou skupinu zemědělců a zjednodušení celé řady procesů prostát. Bude také znamenat větší možnosti uplatnění základního a tradičního modelu produkčního zemědělského hospodaření, a to bez vzniku jednostranně zvýhodňujícího, resp. diskriminačního prostředí. Předložené řešení plně odpovídá principům nedávno přijaté celkové rekodifikace soukromého práva v České republice (ČR). Návrh se inspirovuje také mnoha zahraničními legislativními úpravami v této oblasti.

JAKÉ JSOU HLAVNÍ ZNAKY ZAMÝŠLENÉ LEGISLATIVNÍ ÚPRAVY?

- ✓ STANOVENÍ DOBROVOLNÉHO ZVLÁŠTNÍHO STATUSU RODINNÉMU ZEMĚDĚLSKÉMU HOSPODAŘENÍ SE ZVÝŠENOU LOKÁLNÍ ODPOVĚDNOSTÍ
- ✓ POSÍLENÍ POZICE ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKATELŮ SPOJENÉ SE ZVÝŠENÍM PRÁVNÍ JISTOTY I JEJICH RODINNÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ ZAPOJENÝCH V HOSPODAŘENÍ
- ✓ STANOVENÍ OKRUHU A PODMÍNEK ZEJMÉNA MÍSTNĚ PŮSOBÍCÍCH ADMINISTRATIVNÍCH ZJEDNODUŠENÍ A PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ
- ✓ STANOVENÍ OKRUHU A PODMÍNEK DOBROVOLNÝCH ZÁVAZKŮ RODINNÉ FARMY VŮČI STÁTU A SPOLEČNOSTI S VYUŽITÍM MOTIVAČNÍHO PRINCIPU
- ✓ NASTAVENÍ NEZBYTNÝCH LEGISLATIVNĚ-TECHNICKÝCH ŘEŠENÍ S PROVÁZANOSTÍ DO STÁVAJÍCÍHO PRÁVNÍHO SYSTÉMU

06 PROČ POTŘEBUJEME ZÁKON O RODINNÝCH FARMÁCH?

Hlavním záměrem připravovaného zákona je usnadnit rodinným farmám jejich práci, aby se mohly více zaměřit na zemědělskou činnost, produkci potravin a péči o krajinu a byly méně zatěžovány byrokracií a kontrolami ze strany státních institucí.

Členové rodinných farem bydlí a pracují na venkově, budují si zde své podnikání, které je úzce spjato s okolním prostředím. Produkty rodinných farem a způsob jejich hospodaření je jejich vizitkou, a proto se maximálně snaží hospodařit s respektem a zdravým selským rozumem, aby si vybudovali důvěru zákazníků a zároveň byli spokojeni v místě, kde žijí a podnikají.

Rodinné farmy pomáhají udržovat stabilitu zemědělského sektoru, venkova, ale i krajiny a životního prostředí. Proto by měl stát rodinné farmy cíleně podporovat a motivovat stávající, ale i nově vznikající rodinná hospodářství v jejich rozmanité zemědělské činnosti.

V ČR aktivně hospodaří dlouhodobě kolem 30 tisíc zemědělských subjektů. Z toho 25 tisíc má formu blízkou rodinnému hospodaření (kvalifikovaný odhad ASZ ČR). Je zřejmé, že zákon může pomoci naprosté většině českých zemědělců.

JAK ZÁKON POMŮŽE V PRAXI?

Při tvorbě nových nebo úpravách stávajících legislativních opatření či dotačních pravidel bude možné jednoduše odkázat na zákon o rodinných farmách, a tím jim udělit zvláštní podmínky v plošných zákazech a nařízeních, která v současné době vznikají především jako politická rozhodnutí a neadekvátní odpověď na projevy koncentrovaného zemědělství. Například při územním plánování bude možné zařadit rodinné hospodaření jako kategorii k usnadnění stavebního rozvoje rodinných farem za účelem ekonomicky reálného zemědělského provozu a souvisejících činností, které navazují na výrobní kapacity a zaměření farmy, včetně možnosti zřízení bydlení pro rodinu přímo v prostoru farmy.

Statek Novotinky, s.r.o. rodiny Sýsových (ASZ Benešov) hospodaří na téměř 1000 ha a v roce 2020 byl oceněn zlatou medailí v programu Pestrá krajina.

07 LOKÁLNÍ PRODUKCE A ZPRACOVÁNÍ

- CESTA K POTRAVINOVÉ BEZPEČNOSTI /SOBĚSTAČNOSTI

Globalizace trhu s potravinami a koncentrace výrobních kapacit vede v praxi nejenom k anonymitě výrobců a jednotlivých potravinářských výrobků, ale také ke snižování lokální potravinové bezpečnosti a soběstačnosti. Naproti tomu rodinné farmy udržitelně využívají přírodní zdroje, zachovávají tradiční potravinářské postupy a poskytují regionální potraviny z tuzemských surovin produkované a prodávané v jejich bezprostředním okolí. Produkci často prodávají přímo konečnému zákazníkovi skrze prodej ze dvora, e-shopy, farmářské trhy, prodejní automaty apod. Výrobky od konkrétních farmářů z určité lokality nabízí nakupujícím nenahraditelné porovnání a alternativu k výrobkům od průmyslových zemědělských podniků prodávaným v supermarketech. Farmářské výrobky také zvyšují atraktivitu a odlišnost regionů a plní přirozenou propagaci domácí potravinářské produkce. Prodej takto zpracovaných i nezpracovaných produktů navíc obohacuje a zpestřuje náš trh i stravu. Přímý kontakt se spotřebitelem při prodeji ze dvora upevňuje dobré vztahy se zákazníky, na které rodinné farmy často kladou velký důraz.

SEDLÁK - MODERNÍ PODNIKATEL S HLUBOKÝMI KOŘENY

CO JE TŘEBA?

- ✓ PODPOŘIT ROZŠÍŘENÍ SKLADOVACÍCH KAPACIT A ZJEDNODUŠIT PODMÍNKY PRO FAREMNÍ ZPRACOVÁNÍ VLASTNÍ PRODUKCE
- ✓ PODPOŘIT MARKETING PRODEJE SKUTEČNĚ LOKÁLNÍCH ČI REGIONÁLNÍCH POTRAVIN - VYUŽÍVAT PŘIROZENÉ SNAHY SEDLÁKA BUDOVAT SI DOBRÉ JMÉNO U ZÁKAZNÍKŮ A VE SVÉM OKOLÍ
- ✓ ROZVÍJET NOVÉ TECHNOLOGIE A PLATFORMY PRO PODPORU ODBYTU PRODEJE (AUTOMATY NA MLÉKO, MASO, VAJÍČKA, INTERNETOVÉ E-SHOPY ROZVÁŽKOVÁ SLUŽBA APOD.)
- ✓ ZJEDNODUŠIT PORÁŽKY VŠECH DRUHŮ HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT NA FARMĚ VČETNĚ ZPRACOVÁNÍ MASA A PRODEJE

Statek Horní Dvorce rodiny Dubových (SCHOK) se na 140 ha věnuje chovu dojných ovcí se zpracováním a přímým odbytem produkce.

Model rodinných farem stojí především na lokálnosti, funkčním spojení hospodaření a bydlení, na komplexním propojení a prohlubování obchodních i neobchodních vztahů v lokalitě. Pomocí přímého prodeje koncovému spotřebiteli podporují využití a recirkulaci peněz v lokalitě a posilují ekonomiku daného regionu. Kromě zemědělské produkce a přímého prodeje produktů realizují rodinná hospodářství další aktivity, které podporují venkov a jeho ekonomiku – rozvíjí agroturistiku, provozují penziony a restaurace, podnikají i v řadě dalších nezemědělských činnostech a podílejí se na kulturním a společenském životě. Rodinné farmy vykazují značnou míru odolnosti vůči vnějším vlivům a jsou schopny rychlé reakce a přizpůsobení se změnám podmínek podnikání. Jejich velká ekonomická odolnost souvisí s přirozeným zájmem členů rodiny o finální výsledky chodu farmy.

- ✓ ÚPRAVY DAŇOVÉHO SYSTÉMU – ZJEDNODUŠENÍ MAJETKOVÝCH PŘEVODŮ V RÁMCI RODINNÉHO PODNIKÁNÍ, ZMĚNY U DANĚ Z PŘÍJMŮ (NAPŘ. PAUŠÁLNÍ PLATBY), ÚPRAVA SAZBY DPH U LOKÁLNĚ PRODÁVANÝCH PRODUKTŮ Z RODINNÝCH FAREM
- ✓ ZJEDNODUŠENÍ PODMÍNEK PRO ZAMĚSTNÁVÁNÍ RODINNÝCH I NERODINNÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ – PRACOVNÍ MÍSTO SVÁZANÉ S HOSPODAŘÍCÍ RODINOU ZAJISTÍ VYŠŠÍ MÍRU STABILITY
- ✓ ZJEDNODUŠENÍ STAVEBNÍHO ROZVOJE SOUVISEJÍCÍ SE ZEMĚDĚLSKÝM PROVOZEM A SE ZPRACOVÁNÍM PRODUKCE

**RODINNÁ FARMA POMÁHÁ VYTVÁŘET
PŘIROZENÉ VAZBY NA VENKOVĚ.**

Farma ZPZ, s.r.o. rodiny Zajíčkových (ASZ Vsetín) prodává své mléčné výrobky jak ze dvora, tak do okolních prodejen.

09 SEDLÁCI NEJSOU ÚŘEDNÍCI, SNIŽME JIM ADMINISTRATIVU

CO JE TŘEBA?

Negativním důsledkem současné dotační politiky je vytváření prostředí, které vyžaduje neúměrné množství byrokracie. Zemědělské podnikání je tak doslova rdoušeno nespočtem nesmyslných předpisů, regulací, nařízení a kontrol. Zejména pro rodinné farmy, které nemají k dispozici administrativní zázemí jako velké podniky, to představuje obrovskou pracovní zátěž, která je mnohdy až demotivující a odrazuje i potenciální začínající zemědělce.

Zákony a úřady mají sloužit lidem, ne obráceně. Je třeba výrazně změnit přístup státu k občanům a podnikatelům. Stát musí garantovat podmínky pro svobodné a odpovědné rozhodování, nikoli dohlížet na životy lidí a omezovat jejich právo svobodně žít a podnikat se svým majetkem na své farmě či statku.

Farma Ráječek rodiny Sklenářových (ASZ Brno) se na 20 ha specializuje na produkci zeleniny pomocí nejmodernější pěstitelské technologie.

- ✓ ZÁSDAŇE ZREDUKOVAT ZBYTEČNOU ADMINISTRATIVNÍ ZÁTĚŽ PRO SEDLÁKY; ZJEDNODUŠIT A ZPŘEHLEDNIT PRAVIDLA PODPOR PRO ZEMĚDĚLCE
- ✓ V EVROPSKÝCH I NÁRODNÍCH PODPORÁCH PAMATOVAT NA PŘIROZENÉ ZÁKONITOSTI RODINNÝCH FAREM
- ✓ ZJEDNODUŠIT PŘEVODY ZÁVAZKŮ TĚCHTO FAREM MEZI RODINNÝMI PŘÍSLUŠNÍKY
- ✓ RACIONALIZOVAT A OMEZIT POČTY KONTROL U ZEMĚDĚLCŮ A ZVÝŠIT DŮVĚRU V HOSPODAŘENÍ ZALOŽENÉM NA DLOUHODOBĚ FUNGUJÍCÍM RODINNÉM PODNIKU A NA SNAZE O UDRŽENÍ DOBRÉHO JMÉNA HOSPODÁŘE V OKOLÍ
- ✓ PŘIPRAVIT NOVELY ZÁKONŮ ZARUČUJÍCÍ VĚTŠÍ RESPEKT K VLASTNICTVÍ A KE SVOBODĚ V PODNIKÁNÍ (NAPŘ. STAVEBNÍ, MYSLIVECKÝ ZÁKON APOD.)

**SEDLÁCI MNOHDY TRÁVÍ VÍČ ČASU ADMINISTRATIVOU
NEŽ SAMOTNÝM HOSPODAŘENÍM.**

10 JISTOTA TKVÍ V GENERAČNÍ KONTINUITĚ V ZEMĚDĚLSTVÍ

Velkým pozitivem rodinných farem je jejich smysl pro společenskou odpovědnost v rámci péče o zaměstnance, zákazníky, dodavatele a předávání rodinných hodnot. Rodinné podniky se snaží přirozeně dělat vše proto, aby rodinný příslušník, který tento podnik převeze, jej získal v ještě lepší formě, než původně byl. Na rozdíl od korporátního a velkovýrobního typu zemědělství tak rodinné farmy zajišťují přirozenou generační kontinuitu a vychovávají si své nástupce. Sedláci mají velkou odpovědnost a závazek vůči rodině, která je na výsledcích hospodaření přímo závislá, a i proto rodinné farmy zpravidla více rozkládají svá podnikatelská rizika a své zisky rozumně znovu investují do dalšího rozvoje farmy.

Vyšší zastoupení aspektu rodinného hospodaření však bohužel chybí i našemu současnému zemědělskému školství. Je třeba inovovat současné osnovy zemědělsky zaměřených škol a přizpůsobit jejich výuku aktuálním tématům, moderním technologiím a postupům, které mohou být využívány v prostředí rodinného podnikání. Je třeba také rozšířit možnost praxí na tuzemských a zahraničních rodinných farmách, které mladé lidi motivují k vlastnímu podnikání a dávají jim možnost vlastní seberealizace.

**RODINNÉ FARMY ZAJIŠŤUJÍ PŘIROZENOU GENERAČNÍ
KONTINUITU A VYCHOVÁVAJÍ SI SVÉ NÁSTUPCE.**

CO JE TŘEBA?

- ✓ UPRAVIT FORMU SPOLUÚČASTI ZEMĚDĚLCŮ Z RODINNÝCH FAREM NA SOCIÁLNÍ POLITICE STÁTU A S VYUŽITÍM NOVÝCH MECHANISMŮ SOUČASNĚ POMOCI ZLEPŠIT ZABEZPEČENÍ STÁRNOUCÍ GENERACE
- ✓ INOVOVAT VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY ZEMĚDĚLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ A ZVÝŠIT POTENCIÁL JEJICH PRAKTICKÉHO VYUŽITÍ V PROSTŘEDÍ RODINNÉHO HOSPODAŘENÍ
- ✓ VHODNĚ POSÍLIT ZÁJEM ŽEN VSTUPOVAT DO ZEMĚDĚLSTVÍ A DO PROSTŘEDÍ RODINNÝCH FAREM
- ✓ VYŘEŠIT ZBYTEČNÉ PRÁVNÍ PŘEKÁŽKY PŘI POSTUPNÉM PŘIROZENÉM ZAPOJOVÁNÍ (NEZLETILÝCH) POTOMKŮ NA RODINNÝCH FARMÁCH DO PRAKTICKÉHO HOSPODAŘENÍ

Farma rodiny Hatlákových (ASZ Žďár nad Sázavou) hospodaří již sedmou generací a získala druhé místo v soutěži Farma roku 2018.

11 MÍSTNÍ FARMÁŘ JAKO PŘIROZENÝ OCHRÁNCE ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Degradace zemědělské půdy, narušení vodních režimů v krajině či pokles počtu původních druhů je pouze strohý výčet z aktuálních problémů českého zemědělství, které do určité míry souvisí s rozlohou půdních bloků a průmyslovým přístupem k zemědělství. Rodinné farmy jsou spjaté s místem, kde hospodaří, přirozeně disponují podstatně širšími znalostmi lokality, uvědomují si rizika necitlivých zásahů člověka do přírody a dělají dlouhodobá rozhodnutí. Mají větší tendenci k lepší ochraně životního prostředí, environmentální udržitelnosti zemědělských systémů, efektivnímu využívání a hospodaření s přírodními zdroji a cílenému zlepšování stavu krajiny než farmy bez vazby na rodinný majetek a jeho tradici. Rodinné farmy využívají kombinaci tradičních zemědělských postupů a moderních technologií. Tím představují menší ekologickou zátěž a mají přirozeně blíž k integrovanému a ekologickému zemědělství. Navíc díky krátkým dodavatelským řetězcům šetří tzv. potravinové míle a pomáhají tak redukovat spotřebu energií a fosilních paliv. Rodinná farma je také jedna z vhodných forem řešení místní energetické soběstačnosti z obnovitelných zdrojů.

**SEDLÁK VŽDY BYL NEJEN HOSPODÁŘEM, ALE I TÍM,
KDO PO STALETÍ UTVÁŘEL TVÁŘ ČESKÉHO VENKOVA
A KRAJINY.**

CO JE TŘEBA?

- ✓ VÍCE DŮVĚRY PRO SEDLÁKY HOSPODAŘÍCÍ V KRAJINĚ
- ✓ ROZUMNÝ PŘÍSTUP ÚŘADŮ K REALIZACÍM A ÚDRŽBĚ KRAJINNÝCH PRVKŮ
- ✓ PRÁVO VÝKONU MYSLIVOSTI NA VLASTNÍCH A PROPACHTOVANÝCH POZEMCÍCH

Farma U Hrušků (ASZ Plzeň-sever) získala za příkladnou péči o 80 ha pozemků v roce 2019 zlatou medaili v programu Pestrá krajina.

12 EVROPSKÁ UNIE PODPORUJE RODINNÉ FARMY JAKO ZÁKLAD POTRAVINOVÉ BEZPEČNOSTI

CO JE TŘEBA?

Rodinné hospodaření je základním a funkčním modelem zemědělství v Evropě i ve světě. Také proto si nová Společná zemědělská politika (SZP) Evropské unie (EU) klade za cíl více podporovat rodinné farmy a menší zemědělské podniky, poskytovat jim cílenější podporu a posílit přínos zemědělství vůči cílům EU v oblasti životního prostředí a klimatu. Je důležité změnit vnímání veřejnosti na poskytování dotací v českém zemědělství a zacílit na jejich efektivnější využívání. Peníze daňových poplatníků musí pomáhat k řešení příčin problémů, ne k jejich udržování a prohlubování. Dnešní zemědělské dotace nejsou žádnou sociální dávkou nebo almužnou, ale regulérní platbou státu za služby, které si od zemědělců objednal. Budoucnost zemědělství by měla stát nezávisle na dotacích.

- ✓ UPRAVIT PARAMETRY STATISTICKÉHO ZJIŠŤOVÁNÍ PRO PODMÍNKY RODINNÝCH FAREM
- ✓ NAJÍT ZPŮSOB, JAK URČIT A PŘÍPADNĚ OCENIT DALŠÍ SLUŽBY A ENVIRONMENTÁLNÍ ČI SOCIÁLNÍ PŘÍNOSY RODINNÝCH FAREM MIMO ŠKÁLU STANDARDNÍCH EKONOMICKÝCH UKAZATELŮ
- ✓ ZAJISTIT SYSTÉMOVÝ CHARAKTER PODPOR PRO RODINNÉ FARMY, KTERÝ BUDE EFEKTIVNÍ A PŘÍNOSNÝ PRO CELOU SPOLEČNOST

**DOTACE NEJSOU SOCIÁLNÍ DÁVKOU NEBO ALMUŽNOU,
ALE PLATBOU STÁTU ZA SLUŽBY,
KTERÉ SI OD ZEMĚDĚLCŮ OBJEDNAL.**

13 CO KONKRÉTNĚ BY MĚLO BÝT OBSAHEM ZÁKONA O RODINNÝCH FARMÁCH?

Definice rodinné farmy jako způsob k potřebnému rozlišení zásadních rozdílů mezi rodinným a nerodinným zemědělským podnikáním

Rodinná farma je specifická hospodářská jednotka bez zvláštní právní subjektivity, která se převážně věnuje zemědělské prvovýrobě, a to prostřednictvím práce a/nebo majetkové účasti nejméně dvou členů rodiny, přičemž (alespoň) jedna osoba z členů rodiny je zemědělským podnikatelem a bez ohledu na formu podnikání (např. fyzická osoba, společnost s ručením omezeným apod.) a bez ohledu na velikost a počet obhospodařovaných hektarů produkuje tržní produkci a/nebo poskytuje environmentální služby. Rodina farmáře (nebo její část) trvale žije na farmě nebo v blízkosti farmy a svých zemědělsky využívaných pozemků (tj. v místě svého podnikání) a hospodaří s generačním příslibem. Podstata definice by měla spočívat nikoli ve velikosti farmy (resp. počtu obhospodařovaných hektarů nebo chovaných zvířat), ale ve stanovení tolerované vzdálenosti místa skutečného bydliště rodiny farmáře od místa hospodaření a převážného množství obhospodařovaných pozemků.

Rodinná farma jako statistická jednotka

Vznik samostatné statistické jednotky a stanovení okruhu ekonomických, sociálních i neekonomických ukazatelů k získání relevantních údajů o specifikách rodinných farem v rámci šetření Českého statistického úřadu (ČSÚ). Získaná relevantní data půjde využít k hledání co nejlepšího

nastavení ve prospěch rodinných farem a odpovědné zemědělské politiky. Některá stávající statistická zjišťování v zemědělském sektoru je zároveň potřeba upravit a mnohé z nich úplně zrušit.

Zásada dobrovolnosti

Výhradně dobrovolná forma účasti v režimu zákona spojená se zápisem do registru rodinných farem. Po splnění věcných a formálních podmínek v rámci definice bude farma zapsána do seznamu vedeném Ministerstvem zemědělství. Tím vznikne závazek státu poskytovat takto zapsané rodinné farmě (v případě jejího zájmu či zaměření) některá zjednodušená řešení a zpravidla lokálně působící výhody. Současně vznikne i možnost využívat zvláštního označení (rodinná farma podle zákona o rodinných farmách), jenž bude k dispozici zapsaným subjektům například k marketingovým účelům, bez diskriminačního účinku k nezapsaným rodinným podnikům či jiným zemědělským subjektům. Zapsaný subjekt bude zároveň povinen k některým opatřením, která bude stát od rodinné farmy zákonem očekávat.

Možnost tvorby vlastních orgánů

V případě potřeby může rodinná farma zakládat státem uznávané interní orgány (např. rodinnou radu) složené ze zapojených zletilých rodinných příslušníků, jež se za pomoci konsensuálně domluvených pravidel podílejí s nositelem podnikatelského oprávnění na rozhodování zásadních záležitostí, které je zapotřebí v průběhu existence rodinné farmy řešit. Cílem je zajistit podíl na rozhodování jednotlivým členům rodinné farmy,

CO KONKRÉTNĚ BY MĚLO BÝT OBSAHEM ZÁKONA O RODINNÝCH FARMÁCH?

a pomoci tak udržet trvalý zájem a podpořit podnikatelskou motivaci ostatních článků rodinné farmy. Takové orgány mohou být k dispozici jako dobrovolná alternativa (volitelný doplněk), pokud v konkrétních případech není funkční jinak běžný neformální způsob řízení v prostředí rodinných farem, popř. u většího počtu rodinných příslušníků zapojených do společného podnikání.

Převod majetku a práv v rámci rodiny bez průtahů a daňové zátěže

Nastavení zjednodušeného režimu při převodech podnikatelského i nepodnikatelského majetku farmy v rámci rodiny včetně jejího rozdělování, jestliže tento převod bude za účelem pokračování v zemědělském hospodaření nastupující generací (rozvinutí a dopracování režimu, který je již několik let účinný ve formě výjimky v zákoně o daních z příjmů). Zjednodušení převodu podpor a závazků mezi rodinnými příslušníky uzavřených v rámci zemědělské politiky.

Zlepšení v pracovněprávních vztazích

Narovnání v rámci současného pracovního práva mezi členy rodinné farmy. Dnešní právo například neumožňuje zaměstnat manžela/manželku, což je v realitě fungování rodinných farem nepochopitelné. Současné právní postavení druhého z manželů zapojeného do podnikání v rodinném podniku není zcela důstojné. Také ostatní rodinní příslušníci jsou vystaveni právní nejistotě zejména vůči státu a třetím osobám a paradoxně nejsou naším právním řádem adekvátně chráněni. Je třeba odstranit tuto diskriminaci a relativizaci přirozených rodinných vztahů v rámci pracovněprávní agendy.

Nastavení zvláštních podmínek pro zaměstnávání členů rodiny v rodinných podnicích (včetně vzdálenějších příbuzných). Takto vytvořené místo svázané s rodinou se vyznačuje vyšší mírou stability, flexibility a zpravidla obsahuje různé další (neformální) sociální hodnoty. Je třeba více právně respektovat zvláštní rámec rodinných vztahů, které mohou prakticky nabývat různých podob a úrovní zapojení takových osob do rodinného zemědělského podnikání.

Vytvoření půdní rezervy pro nové hospodáře

Vytváření rezervy státní půdy, u které bude založeno právo na její přednostní využití nově začínajícím zemědělcem s cílem založit rodinnou farmu. Státní půda je v podstatě vyprodaná a zbývající část není svou roztržitostí nebo kvalitou příliš hospodářsky využitelná. Nabízí se proto využít také rezervy vznikající uplatněním nového občanského zákoníku (č.89/2012 Sb.). Dále je třeba nastavit i ostatní mechanismy nakládání se státní půdou tak, aby mohla být primárně využívána nebo odkoupena novými zájemci o práci v zemědělství formou rodinného podnikání.

Zjednodušení ve stavebním právu

Podmínky pro zjednodušené stavební realizace na vlastních pozemcích (v domácích nebo přiléhajících katastrech) za účelem vzniku a přiměřeného rozvoje zemědělského provozu (chov hospodářských zvířat, zemědělské sklady, dílny, provozní budovy a stavby, včetně zpracování, balení a prodeje převážně vlastní produkce), které budou přímo odpovídat výrobním kapacitám a zaměření rodinné farmy – například výrazně zjednodušené

CO KONKRÉTNĚ BY MĚLO BÝT OBSAHEM ZÁKONA O RODINNÝCH FARMÁCH?

stavební řízení zejména u typizovaných staveb spojených s lokálním rodinným farmařením. Zařazení hospodaření na rodinných farmách do územních plánů jako zvláštní kategorie mezi podnikatelskými obory. Zrušení současného zákonného omezení ke zřizování bydlení pro rodinu farmáře v zemědělském areálu v extravilánu.

Zjednodušení podmínek zpracování a prodeje vlastní produkce

Zásadní zjednodušení podmínek zpracování (převážně) vlastních produktů živočišné i rostlinné výroby, které bude rodinná farma oprávněna distribuovat v tomto režimu, ať už formou přímého prodeje z farmy, tak v síti vlastních obchodů nebo vlastními distribučními systémy, tj. koncovým zákazníkům. Analogická zjednodušení také u legislativních a administrativních požadavků v péči o chovaná zvířata (včetně zjednodušení faremních porážek).

Právo výkonu myslivosti

Přímé právo výkonu myslivosti z titulu obhospodařování vlastních nebo řádně propachtovaných pozemků vč. navazujících povinností mysliveckého hospodáře.

Zjednodušení v oblasti zdaňování

Úpravy některých parametrů – zejména v rámci daně z příjmu, včetně možné paušalizace. Navrhuje se vytvořit například režim společného daňového přiznání, které bude poskytovat výhodnější daňovou sazbu dle stanovených parametrů rodinné farmy.

Snížení daně z přidané hodnoty (DPH) u lokálních produktů

Nabízí se diskuse k případnému snížení DPH u produktů pocházejících z rodinné farmy, pokud budou distribuovány přímo spotřebitelům v rámci farmy nebo jejím bezprostředním okolí.

Odpovídající zapojení rodinných farem do sociální politiky - volitelně dle podmínek každé rodinné farmy

Nastavení opatření k efektivnímu využívání přirozených společenských aspektů v rámci rodinného hospodaření a soužití a k jejich posilování. Nabízí se využít zvláštní charakter rodinných farem v rámci státní sociální politiky (např. umožnit významné snížení spoluúčasti na sociálních platbách výměnou za zvýšení odpovědnosti v sociální roli rodinné farmy zabezpečovat stárnoucí /odcházející generaci ve své domácnosti (např. institutem tzv. neformálního pečujícího), popř. ukládáním finančních prostředků seniorům na rodinné farmě (analogie třetího pilíře důchodového systému). Přínosem bude důstojnější ekonomické zabezpečení seniorů, omezení systému státního přerozdělování a současně přesun výkonu péče na co nejnížší aplikační úroveň, tj. do rodiny. Stanovení závazku rodinné farmě nevyužívat podpor v nezaměstnanosti jejími členy, popř. jiných sociálních plateb, neboť se předpokládá, že rodina užívá své členy v rámci svého hospodaření.

Další navazující podpora v právním řádu

Definice rodinného farmaření umožní vytvářet také navazující podporu v zákonných/podzákonných předpisech a metodických postupech státní

CO KONKRÉTNĚ BY MĚLO BÝT OBSAHEM ZÁKONA O RODINNÝCH FARMÁCH?

správy. Zásadní administrativní zjednodušení (např. zrušení výběrových řízení u malých projektů) a zvláštní podmínky při čerpání některých národních i evropských dotací. Nastavení investičních mikro podpor (např. v režimu de minimis) a půjček, které budou také obsahovat podmínky pro rozvoj lokality (např. prostřednictvím PGRLF). Nabízí se možnost zavedení zvláštní podpory pro nově vznikající rodinné farmy, popř. rozšíření programu pro podporu nákupu půdy od fyzických osob pro účely hospodaření rodinných farem apod.

Nastavení podmínek k ukončení hospodaření v režimu tohoto zákona

Neoddělitelnou součástí zamýšlené právní konstrukce musí být také způsoby ukončení hospodaření zemědělského subjektu v režimu zákona o rodinných farmách. Stanovení podmínek pro dobrovolný výmaz z evidence tohoto zákona včetně postupu v případě zásahu vyšší moci, která zabráni v pokračování podnikání dle těchto pravidel. Současně je třeba připravit mechanismus úředního ukončení členství v registru rodinných farem, pokud zemědělský podnik ztratí v průběhu doby charakter rodinné farmy dle definice tohoto zákona nebo dlouhodobě neplní podmínky, ke kterým se dobrovolně zavázal. Jako u každého jiného právního předpisu je také třeba zabránit případným snahám o zneužití zákona (například vytvářením pouze formálních rodinných farem rozdělováním jiných typů podniků) a umožnit jeho kontrolu a uložení eventuálních sankcí.

Rodinná farma Placandů (ASZ České Budějovice) zvítězila v soutěži Farma roku 2019. Zabývá se chovem masného skotu a prasat s přímým odbytem produkce.

Chorvatsko přijalo v roce 2018 zákon o rodinném zemědělství, který upravuje práva a povinnosti rodinných farem, harmonizované postupy příslušných orgánů, zjednodušuje pravidla diverzifikace a podnikatelské činnosti prostřednictvím zjednodušeného začlenění do různých doplňkových činností.

V **Maďarsku** byl v roce 2021 přijat nový zákon o rodinných farmách. Maďarské rodinné farmy mají díky novému zákonu prioritní přístup k zemědělské půdě, mohou lépe diverzifikovat zemědělskou činnost, ale také mají nový systém daní, který je vůči rodinným farmám vstřícnější.

V **Lotyšsku** je rodinné zemědělství upraveno zákonem o individuálních (rodinných) a zemědělských nebo rybářských podnicích. Zákon definuje pojmy jako individuální podnik, venkovský řemeslnický podnik, rodinný podnik a rybářský podnik.

V **Polsku** jsou rodinné farmy ukotveny v ústavě, kde je uvedeno: „Základem zemědělského systému státu je rodinná farma“.

Prioritou **Slovenska** je větší podpora rodinných farem také prostřednictvím připravovaného zákona o rodinných firmách. Na rodinné farmy budou na Slovensku zacíleny i některé podpůrné programy.

V **Portugalsku** byl v roce 2021 zákonem ukotven Statut rodinného hospodaření, neboť si je tamní vláda vědoma pozitivního přístupu hospodaření rodinných farem. Momentálně Portugalsko vytváří „Akční plán pro desetiletí rodinného zemědělství v Portugalsku“ (PADAF).

Vláda Velké Británie si je vědoma důležitosti rodinných farem, a proto je podporuje různými opatřeními – prostřednictvím přímých plateb, daňovými úlevami ve vztahu k zemědělskému dědictví, usnadněním nájemních smluv, či usnadněním stavebního rozvoje rodinných farem.

Další konkrétní definice rodinného farmaření existují např. v **Litvě, Slovinsku, Španělsku, Moldavsku** nebo **Rumunsku** atd.

Organizace pro výživu a zemědělství Spojených národů (FAO) vyhlásila v roce 2019 Desetiletí rodinných farem (2019–2029). Hlavní snahou OSN je celosvětově zviditelnit rodinné farmy, poukázat na jejich význam, přimět politiky, aby je podporovali nejen v rámci nově přijímané legislativy a také zdůraznit jejich nezastupitelnost ve společnosti.

EVROPSKÝ PARLAMENT V ROCE 2015 VYDAL USNESENÍ, VE KTERÉM VYZVAL ČLENSKÉ STÁTY K ÚPRAVĚ LEGISLATIVY A VYMEZENÍ POJMU RODINNÁ FARMA.

15 JAKÝ BUDE MÍT ZÁKON PŘÍNOS PRO STÁT A SPOLEČNOST?

- ✓ Přinese větší přehled o stavu a specifikách rodinného hospodaření v ČR
- ✓ Bude ekonomicky vhodným doplněním současné struktury zemědělských podniků (posílí ekonomiku, a to nejen na venkově, a přinese úspory do státního rozpočtu)
- ✓ Dodá větší motivaci a jistotu farmářům a pomůže ke zvýšení potravinové bezpečnosti
- ✓ Podpoří dostupnost zdravých a pestrých lokálních potravin s vyšší čerstvostí, kvalitou a s jasnou identifikací jejich původu
- ✓ Přinese rozmanitější krajinu a udržitelné řešení v oblasti životního prostředí
- ✓ Smysluplně využije a přenesení některá pozitiva plynoucí z rodinného prostředí do tohoto typu podnikání
- ✓ Pomůže s nezbytnou restrukturalizací a udržení produkčního potenciálu zemědělského sektoru s vyšší přidanou hodnotou
- ✓ Může znamenat cestu k budoucímu zemědělství bez závislosti na dotacích

Farma Hole rodiny Poláčkových (ASZ Praha), jejichž rodová historie na statku sahá až do 17. století, dnes hospodáří na téměř 400 ha, zabývá se chovem mléčného skotu a provozuje bioplynovou stanici.

PŘEDLOŽENÝ LEGISLATIVNÍ ZÁMĚR I RÁMEC NASTÍNĚNÝCH MOŽNÝCH OPATŘENÍ NA PODPORU A VĚTŠÍ VYUŽITÍ RODINNÝCH FAREM JE KONKRÉTNÍM NÁVRHEM K ODBORNÉ A POLITICKÉ DISKUSI. V KONTEXTU ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY POSLEDNÍCH DEKÁD MŮŽE ZNAMENAT PŘEV RATNÉ ŘEŠENÍ, VYVÁŽIT SOUČASNOU PODNIKATELSKOU ŠKÁLU ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝZNAMNĚ PROSPĚT I ŠIRŠÍ SPOLEČNOSTI. PRÁCE NA NĚM BUDE VYŽADOVAT ODVÁŽNÝ PŘÍSTUP, KREATIVITU A VYŠŠÍ ÚROVEŇ VĚDOMÍ.

NAŠE ZEMĚ DNES PROCHÁZÍ ZÁSADNÍ PROMĚNOU POLITICKÝCH, EKONOMICKÝCH A ENVIRONMENTÁLNÍCH PODMÍNEK, KTERÉ SE CITELNĚ DOTKNOU TAKÉ ZEMĚDĚLCŮ. ASOCIACE SOUKROMÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR VĚŘÍ, ŽE JE TŘEBA PŘIJMOUT I NOVÉ A ADEKVÁTNÍ NÁSTROJE, KTERÉ BUDOU MÍT SCHOPNOST PROVÉST NEVYHNUTELNÉ STRUKTURÁLNÍ ZMĚNY A Povedou k dalšímu rozvoji odpovědného zemědělství v České republice.

Asociace
soukromého
zemědělství ČR

- Vydala: Asociace soukromého zemědělství ČR,
Samcova 1, Praha 1, www.asz.cz, srpen 2022
- Text: Mgr. Ing. Jaroslav Šebek, Ing. Jan Štefl
Ing. Anna Chládová, Ing. Veronika Jenikovská
- Fotografie: archiv ASZ ČR
foto na titulní straně - Dvůr Havransko rodiny Procházkových
(ASZ Kolín, Nymburk, Kutná Hora)
s 250 ha půdy a chovem masného skotu
- DTP: Marcela Švarcová
- Tisk: Triangl, a. s. (www.trianglprint.cz)

United Nations
Decade of
**FAMILY
FARMING**
2019-2028